

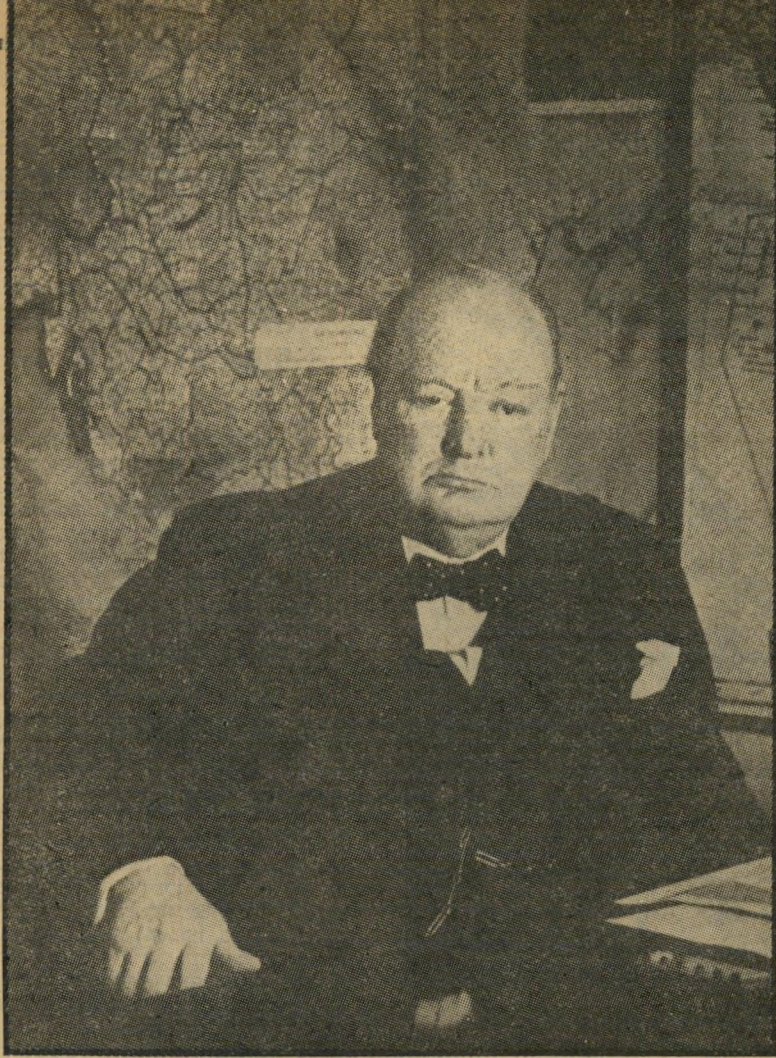
המשך הסידרה על מחלות מנהיגים:

ראשיהממשלה היה מוכה שבץ, משוחק

ובלתי-מסוגל לתפקד או להבין את

אשר מדברים אליו - אבל לעם נודע

על כך רק שנה אחרי מותו

הפעותיו, התכטאויותיו והתנהגותו של ראשיהממשלה מנחם בגין בשבוע האחרון — ובמיוחד התנהגותו בכנסת בעת הדיון המדיני שבוע שעבר — הולידו תדהמה ומבוכה. הם הפכו שוב את מצב-בריאותו הגופני והנפשי של ראשי-הממשלה, ואת בעיית יכולתו להמשיך לתפקד בתפקידו, נושא מרכזי לוויכוח ציבורי (ראה הנדון).

עובדות, הערכות והתבטאויות, שהושמעו עד כה רק בחדרי-חדרים, בהתלחשויות מאחורי הגב, ומצאו עד כה ביטוי רק בקטעי ידיעות ובשמעות, החלפו בגלוי בישיבות רשמיות.

אומנם, היה זה דווקא יריבו של בגין, ראשיהממשלה לשעבר יצחק רבין, שנחלק להגנתו בנושא זה, וטען בראיון בטלוויזיה, ביום השישי האחרון, כי מצב-בריאותו של מדינאי, ויכולתו לעמוד במצבי-לחץ, אינם עניין של הציבור לעסוק בו. אלא שב-מיקרה מיוחד זה פסול יצחק רבין לעדות. הוא אולי היחיד בין מנהיגי ישראל כיום, שעמדתו בנושא זה היא סובייקטיבית, לא כתוצאה מדיעותיו הפוליטיות אלא משום שהתנסה בעצמו במצב דומה.

בשנת 1974, בעת שעלתה מועמדותו של יצחק רבין לתפקיד ראשי-הממשלה, כיורשה של גולדה מאיר, שימשו מצב-בריאותו ויכולתו לעמוד במצבי-לחץ, נושא לוויכוח ציבורי. אז היה זה עור וייצמן שעורר את הוויכוח, וייצמן, שכיהן כראש אגף-המיב

זכותו של הציבור במדינה דמוקרטית לקבל מידע מלא על מידת כשירותם הנפשית והגופנית של מנהיגיו.

השבוע ניצב הציבור בישראל נבוך. מצד אחד הגיעו לאוזניו התבטאויות מפרי רשות, שהעמידו בסימן-שאלה את יכולתו של מנחם בגין להמשיך ולכהן בתפקידו. אחרי הופעתו האמללה על במת-הכנסת ובמיסדרונותיה, אחרי התבטאויותיו הלגר לגניות, שזורות הביטויים כמו "מרוקו" ו"הוי" (אברמין זכרי ברוסית), והפצת סודות-המדינה ברבים; או הפגנת הבריאות שעריך כאשר רק בקצב של אצן מהמיזנון למליאה כדי להשתתף בהצבעה, ייחסו מתנגדיו של בגין את התנהגותו למצב בריאותו.

לרמנות על מה שקרה לבגין היום, אמרה עליז גולדה מאיר. שריהמישטרה לשעבר, שלמה הלל, אמר כי "אני משוכנע לתלוטין שחלק גדול מתופעות אלה הם תוצאה של תרופות". ושרי-האוצר לשעבר, יהושע רבינוביץ, פסק כי "התנהגותו של בגין בכנסת היתה התנהגות של איש לא-נורמלי". אפילו אחד משרי "ד"ש בממשלה התבטא כי "בגין נתון להשפעת סמים".

מצד שני העיד אחד מרופאיו האישיים של בגין, הד"ר בניל לואיס, כי "בגין כימעט שאיננו מקבל תרופות, והוא נמצא במצב-הבריאות הטוב ביותר מזה שנה וחצי". שרי ממשלתו של בגין — ביניהם שרים שרק לפני שבועות אחדים כבר הת-

שבץ, שבץ הוא ביטוי שהמילה הפופר-לארית הנרדפת לו היא, "שטף-דם במוח", המציין הפרעה במחזור-הדם למוח.

התקף השבץ של צ'רצ'יל לא אירע במיסטורין, היה זה בתום סעודת-ערב חגיגית, שערך לכבודו של ראשי-ממשלת איי-טליה. לפתע הבחינו היושבים ליד השולחן שצ'רצ'יל אינו מסוגל לדבר, ואינו יכול לקום ממושביו.

לא היה זה השבץ הראשון שבו לקה צ'רצ'יל. השבץ הראשון שלו אירע ב-1949. השני פקד אותו ב-1952. אלא שחומרתו של השבץ השלישי היתה רבה יותר. הוא

אחרי-כך הוא הופיע שוב בפרלמנט והשיב לשאלות. בשלושה בנובמבר באותה שנה נאם שוב בפרלמנט, ובתחילת דצמבר כבר היה מסוגל לטיס ולהשתתף בוועידת-ברמודה.

המיוחד שבפרשה זו הוא בכך שאף שמך ממה שעבר אז על צ'רצ'יל לא דלף ולא פורסם באמצעי-התיקשורת הבריטיים בי-בריטניה רק בשנת 1966, שנה אחרי מותו. איש בבריטניה על השבץ שתקף אותו, כאשר ציוו עליז רופאיו לשכב, הם הסתפקו בהודעה לציבור כי ראשיהממשלה מותש ועייף, ולפיכך הוא זקוק למנוחה.

צחליל כראש הממשלה

האמת על מה שאירע באותה תקופה צ'רצ'יל נודעה לראשונה מפיו רק בנאום-הפרישה שלו בפני הפרלמנט, כעבור שני תיים. בעת שהזכיר, כבודך אגב, כי היה משוחק, הפרטים המלאים על מצב-בריאותו של צ'רצ'יל באותן שנים נודעו לאזרחי-בריטניה רק בשנת 1966, שנה אחרי מותו. היה זה הלורד מוראן, ששימש כיועצו הרפואי של צ'רצ'יל בין השנים 1940—1965, שפירסם את כל הפרטים הרפואיים על המנהיג הנערץ בספר שנשא את השם: וינסטון צ'רצ'יל — המאבק לחיים.

לפני מוראן לא העזו שום רופא לפרסם ספר כה מפורט על חוליו, סיפורו נכתב על-יפי העיקרון של "כל האמת ורק ה"אמת", ועורר מייד ויכוח ציבורי נוקב ומתמשך סביב האתיקה הרפואית ושבועת היפוקרטס. המחייבת את הרופא לשמור בסוד כל מידע שנודע לו במהלך טיפולו הרפואי בחולה שלו. תוויכוח לא הסתיים עד עצם היום הזה, אולם מוראן הצליח להוכיח בסיפורו ששום בדיקה והערכה של תקופה היסטורית כלשהי אינה יכולה להיות מושלמת, בלא ההיסטוריה הרפואית המפורטת והאניטימית של המנהיגים ואישי-המדינה שפעלו בה.

היו אלה היסטוריונים נודעים בבריטניה, ששיכנעו את מוראן לכתוב את סיפורו. לואל כתב מוראן את הספר, היתה האמת על מצב-בריאותו של צ'רצ'יל — לא רק בתקופת כהונתו האחרונה כראשי-ממשלה, אלא גם בשנים שבהן הנהיג את בריטניה לנצחון במלחמת-העולם השנייה — בלתי ידועה עד היום.

גרם ליתוק כללי בצד שמאל של גופו — דבר שהעיד על השינויים הפאתולוגיים במערכת-העורקים שלו.

דבר לא דרך

היועצים הרפואיים, שנקראו להת-ייעצות על-ידי רופאו האישי של צ'רצ'יל, הלורד מוראן, היו במצב-רוח קודר. הנוירולוג סר ראסל בריין הביע חשש שצ'רצ'יל לא יאריך ימים יותר משנה, אם כי הסכים שניתן לדחות את דאות על-ידי פרישה מיידית.

הוא לא היה סבור שצ'רצ'יל יוכל עוד לשאת נאומים בפרלמנט, או להשיב ל-שאלות — אם יוכל בכלל לצפות להמי-שין בחיים הפוליטיים שלו.

באוגוסט 1953 וועדו הקרדיולוג, סר ג'ון פרקינסון, שהוועק לבדוק את צ'רצ'יל, למראהו, אחרי שלא ראה אותו כארבע שנים, כתוצאה ממחלתו הודקן צ'רצ'יל בבת אחת בכמה שנים. פרקינסון קבע שצ'רצ'יל לא יוכל להוסיף עוד לכהן כראש ממשלה.

צ'רצ'יל התעלם מדיעות אלה של רופאיו. כעבור כמה ימים, ב-18 באוגוסט 1953, ישוב שוב בראש ישיבת-הממשלה. בסיוע תרופות מיוחדות, שברשמו לו בידי הלורד מוראן, הוא התגבר על שורה של מיגבלות. בעוד שבחודש ספטמבר הותש לחלוטין, אחרי מישחק קריקט שבו השתתף, ערך צ'רצ'יל הופעה מרשימה בפני ועידת המפר-לגה השמרנית כעבור חודש. עשרה ימים

כוננו מעשית לאפשרות של הסתלקותו מתפקידו, בעיקבות ההרעה במצב בריאותו וביכולת תפקודו. כפי שנגלד לעיניהם — הגנו עליו בלהט, ייחסו את כל ההערכות על אי-כשירותו למניעים מיפלגתיים בלתי-טהורים של האופוזיציה.

באיו מידה ניתן להעלים מהציבור — אפילו במדינות דמוקרטיות — את האמת על מצבם הבריאותי של מנהיגיו, לתעתע בו באמצעות הודעות רפואיות כוזבות וחי-פוי של עמיתים להשלות, ניתן ללמוד מה-מיקרה של אחד האישים הבולטים ביותר בהיסטוריה של מנהיגי העשרים — סר וינסטון צ'רצ'יל, מנהיגה הנערץ של ברי-טניה במלחמת-העולם השנייה.

ב-25 ביולי 1945, זמן קצר אחרי תום מלחמת-העולם השנייה, הדיח העם הבריטי את אדריכל-הניצחון ואת גיבורו הלאומי מכהונתו. בעת שהגיע לגיל 71, אלא ש-וינסטון צ'רצ'יל חזר לדאונינג סטריט מס' 10 כעבור שש שנים, בגיל 77, כדי להנהיג שוב את בריטניה למשך ארבע שנים נוספות. עד שנאלץ להתפטר מכהו-נתו באפריל 1955, מסיבות של בריאות לקויה.

למעשה, סבל וינסטון צ'רצ'יל בכל תקו-פת כהונתו האחרונה כראש ממשלת ברי-טניה, ממצב בריאות חמור ביותר, שהטיל עליו מיגבלות והפך אותו בלתי-כשיר למ-לא את תפקידו במשך תקופות ממושכות. אלא שעובדה זו לא נודעה לעם הבריטי בחייו.

ב-23 ביוני 1953 לקה וינסטון צ'רצ'יל

צעים במטכ"ל ערב מלחמת ששת-הימים, בעת שרבין כיהן כרמטכ"ל, גילה או לראי-שונה ביום 23 במאי 1967, בעת שכבר היה ברור כי המלחמה היא בלתי-נמנעת, התמוטט יצחק רבין כתוצאה מעומס-יתר, ובמשך יומיים לא היה מסוגל לתפקד. הסתגר למנוחה בביתו ונוטרל למעשה מהפיקוד העליון של הצבא, הדרך למילי-זמה.

העדרותו הפיאתאומית של רבין הוסברה, באותם ימים, בהודעה רשמית של מי שהיה קצין-הרפואה הראשי של צה"ל, הד"ר מרדכי גילון, ששימש גם כרופאו האישי של רבין. באותה הודעה הוגדר מצבו של יצחק רבין כ"הרעלת ניקוטין". לא היה זה תיאור מדויק כל עיקר של מצבו של רבין באותם ימים — דבר המשקף שוב את מידת האמון שניתן להעניק להודעותיהם הרשמיות של רופאי מנהיגים ואישי-ציבור, אלה חייבים, על פי כללי האתיקה המיק-צועית ושבועת היפוקרטס, סודיות ונאמ-נות לפאציינט שלהם, יותר מאשר דיווחי-אמת על מצבו לציבור.

שבץ באמצע הארוחה

במיקרה שני רבין התעורר ויכוח, שלא היה נקי גם או מהיבטים פולי-טיים, אם אפיוודה מיקרית זו בעבור צרי-כה לחסום לפניו את הדרך לראשי-הממ-שלה. אולם גם אז, אפילו בקרב תומכיו של רבין, לא היתה שנוייה במחלוקת עצם